

PARTIJ VOOR DE DIEREN

RHEDEN

NATUURLIJK

Inleiding

Rheden is er voor iedereen. Iedereen heeft het recht om fijn te wonen, door de natuur te wandelen en schone lucht in te ademen. Om jezelf te kunnen zijn. Dat geldt niet alleen voor mensen, maar ook voor dieren.

De Partij voor de Dieren durft belangrijke keuzes te maken. Wij willen de klimaatverandering tegengaan, dieren rechten geven en de natuur weer laten groeien en bloeien. We willen dat iedereen een goed, gezond en rechtvaardig leven kan leiden.

Daar zetten wij ons voor in, in heel onze gemeente: in Velp, Rheden, De Steeg, Ellecom, Dieren, Spankeren en Laag-Soeren. Rheden bestaat voor de helft uit prachtige natuur: de leefplek van talloze dieren en een bron van rust en inspiratie voor mensen. Die natuur willen wij koesteren, verbeteren en beschermen.

Er zijn al veel inwoners en initiatieven in Rheden die duurzaam en diervriendelijk bezig zijn. Die willen wij volop ondersteunen. Ook willen we dat wonen in onze gemeente betaalbaar blijft voor iedereen. We zetten in op verduurzaming van woningen en het tegengaan van beleggers die de prijzen opdrijven.

De Partij voor de Dieren doet voor het eerst mee aan de gemeenteraadsverkiezingen in Rheden. Wij willen dat de toekomst duurzaam, natuurlijk, gezond en diervriendelijk wordt.

Verbeter de wereld, begin in Rheden. **Natuurlijk.**

Niek Brunninkhuis
Partij voor de Dieren Rheden

1

EEN LEEFBARE AARDE

Klimaat, biodiversiteit en energie

We leven op een prachtige planeet die ons alles biedt wat we nodig hebben. Toch maken vervuiling, het verdwijnen van natuur en het gebruik van gif de Aarde steeds onleefbaarder voor mens én dier. Ook in Rheden merken we de gevolgen: extreem droge zomers, hittestress in versteende wijken en toenemende druk op onze kwetsbare Natura 2000-gebieden. We staan midden in een klimaat- en natuurcrisis en moeten nú in actie komen.

En dat kan! In Rheden werken we samen met inwoners, organisaties en ondernemers aan meer natuur, gezonde lucht, schoon water en veilige, schone dorpen. De grootste vervuilers laten we meer betalen, terwijl we mensen met een lager inkomen helpen om duurzamere keuzes te maken. Energiebesparing staat daarbij voorop, aangevuld met manieren om energie duurzaam op te wekken.

- Rheden roept de klimaat- en biodiversiteitscrisis uit. Er komt een ambitieuzer klimaatplan met voldoende geld. Ook wordt er een herstelplan voor de biodiversiteit opgesteld.
- Bij nieuw beleid en plannen kijken we altijd naar wat het betekent voor dieren, natuur en milieu. Bewoners en natuur krijgen een vaste plek aan tafel bij beslissingen.
- Rheden helpt bewoners en bedrijven die hun pand willen verduurzamen. Energiecoaches en -adviseurs geven daarbij advies.
- Bomen houden water vast, zorgen voor koelte en helpen tegen klimaatverandering. Daarom beschermt de gemeente bomen en plant nieuwe. Dit is extra belangrijk voor delen van Velp, Rheden en Dieren, waar het op warme dagen sneller heet wordt.
- In 2030 gebruiken inwoners en bedrijven in Rheden 60% minder energie dan in 2010. De gemeente maakt daarvoor een stevig actieplan en blijft bewoners activeren met campagnes zoals "Wat is jouw Rheden?".
- Rheden werkt met lokale ondernemers aan minder energieverspilling. Denk aan het tegengaan van lichtvervuiling, terrasverwarming en open winkeldeuren.
- De regio IJssel-Zuid is genoemd als een plek waar misschien kleine kernreactoren komen. Wij willen geen kernenergie: het is te duur, te langzaam en geeft radioactief afval. Wij kiezen voor schone energie die nu al helpt tegen de klimaatcrisis.
- Het stroomnet zit vol. Rheden werkt mee aan een sterker netwerk en zorgt dat bomen en natuur worden gespaard bij de aanleg hiervan.
- De gemeente verkleint elk jaar haar impact op het milieu. Ze gebruikt minder energie en kiest vaker voor plantaardig eten.
- Rheden stelt strenge duurzaamheidseisen bij inkoop en subsidies. Denk aan eisen over CO₂-uitstoot, dierenwelzijn, eerlijke handel en lokale productie.

2

DIEREN ZIJN ONZE MEDEBEWONERS

Dierenrechten en dierenwelzijn

In Rheden leven meer dieren dan mensen. Van honden en katten in onze dorpen tot de dieren op de boerderijen en de wilde dieren op de Veluwezoom. Toch worden ze bij nieuwe plannen vaak vergeten. Dieren hebben ook recht op een fijne plek, om zich natuurlijk te kunnen gedragen en met respect behandeld te worden.

Daarom wil de Partij voor de Dieren een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn. Rheden moet álle dieren beter beschermen: huisdieren, landbouwdieren en ook wilde dieren die ziek of gewond raken. We stoppen met de vee-industrie en met het gebruik en doden van dieren voor vermaak, traditie of mode.

Zo geven we ook de dieren in Rheden eindelijk de stem die ze verdienen.

- Rheden krijgt een wethouder die ook verantwoordelijk is voor dierenrechten en dierenwelzijn.
- Bij al het beleid let de gemeente op dierenrechten en dierenwelzijn, of het nu gaat om bouwen, zorg, financiën of onderwijs.
- Rheden zorgt goed voor zwerf- en wilde dieren die ziek of gewond zijn. De gemeente reserveert genoeg geld voor Dierentehuis Arnhem en omstreken die hun vervoer, verzorging en opvang verzorgt.
- Als het landelijke vuurwerkverbod ingaat, zorgt Rheden dat het ook echt wordt nageleefd. Zo vieren we oud en nieuw veilig en zonder overlast.
- Rheden verbiedt de jacht op eigen grond en stimuleert dat er overal in de gemeente minder gejaagd wordt.
- Vissen zijn van groot belang voor de kwaliteit van het water. Hengelen wordt verboden in gemeentelijke wateren, zoals de vijvers bij Knooppunt Velperbroek en “de Laak” in Rheden.
- Wolven zijn een verrijking van de natuur op de Veluwezoom en dragen bij aan een grotere biodiversiteit. De gemeente geeft goede voorlichting over het belang van en het samenleven met de wolf.
- Indien verlichting noodzakelijk is, kiest Rheden voor de optie die het minst storend is voor vleermuizen, vogels en insecten en voor de rust in natuurgebieden.
- De hondenbelasting wordt afgeschaft. Tot die tijd worden de opbrengsten uitsluitend besteed aan voorzieningen voor honden.
- We ondersteunen lokale evenementen, zoals het Bonte Schaapfestival. Voor de onderdelen met levende dieren komt een andere invulling.

3

KIES VOOR GROEN

Natuur en biodiversiteit

Natuur is van levensbelang. In een gemeente met belangrijke Natura-2000 gebieden dienen we daar dan ook goed voor te zorgen. Alleen door veehouderij, bebouwing, recreatiedruk en steeds intensiever gebruik van onze buitenruimte raakt de natuur in de knel. Hierdoor is er steeds minder ruimte voor dieren, planten en bomen in Rheden.

Zonder natuur kunnen we niet leven. Daarom wil de Partij voor de Dieren overal meer bomen, struiken, bloemen en planten. Gifvrij en goed voor de biodiversiteit. Het moet weer gonzen van de bijen, vlinders en libellen. Bomenkap en onnodig maaien moeten stoppen, de natuur moet de ruimte krijgen om te groeien en te bloeien.

Een groen Rheden is de basis voor een gezond, gelukkig en toekomstbestendig Rheden.

- Er worden geen verstorende activiteiten of evenementen georganiseerd in of bij de Veluwezoom. We houden rekening met het broedseizoen.
- Het is belangrijk dat mensen de natuur leren kennen en waarderen. Recreatie en toerisme mogen nooit ten koste gaan van de natuur zelf.
- Er komen bewustwordingscampagnes tegen het gebruik van gif in het huishouden om vergiftiging van huis- en wilde dieren te voorkomen.
- De gemeente pakt een teveel aan stikstof aan door houtstook af te bouwen en de Posbank af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer.
- Er komt een plan om de Veluwezoom beter te verbinden met de bebouwde omgeving en met de IJssel, met extra ecologische routes en faunapassages.
- Er ligt nog te veel plastic en ander zwerfafval in de gemeente Rheden, zoals in de dorpskernen en langs het Apeldoorns Kanaal. Er komt meer geld beschikbaar om dit probleem grondig aan te pakken.
- Rheden werkt samen met boeren en het waterschap om ons land beter bestand te maken tegen droogte. We houden meer water vast en gaan zuinig om met grondwater. Tegelijk stimuleren we inwoners om regenwater slim te gebruiken, bijvoorbeeld met een regenton of afgekoppelde regenpijp.
- We beschermen oude bosgroeiplaatsen. Dit zijn plekken die al sinds 1830 bos zijn en belangrijke bodem en natuur hebben.
- Rheden gaat voor het radicaal vergroenen van nieuwe en bestaande gebouwen, straten en pleinen, zodat het een betere plek wordt voor mens en dier.
- Groene, duurzame en ecologische initiatieven vanuit burgers en wijken krijgen voorrang in ruimtelijke plannen. Bijvoorbeeld een voedselbos en sociale moestuinen op de plek van de voormalige hockeyvelden in Dieren.

4

DE ECONOMIE IN EVENWICHT

Economie, werk, inkomen en bestaanszekerheid

Economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Het is nú tijd voor een ander economisch systeem. Geld verdienen ten koste van dieren, natuur en andere mensen moet stoppen. De Partij voor de Dieren kiest voor een schone, eerlijke, duurzame en lokale economie voor alle mensen én dieren waarmee we samenleven.

Een circulaire economie waarin ecocide (schade aan de natuur) en milieuvervuiling worden gestopt. Waar we zuinig omgaan met grondstoffen. En overstappen van een wegwerpeconomie naar een kringlooeconomie, zonder afval! Dus voor vervuilende bedrijven en reclames is geen ruimte meer in Rheden.

In Rheden gaan we voor welzijn boven winst en een economie die iedereen ten goede komt en die onze planeet niet belast.

We versterken de lokale economie door ruimte te geven aan duurzame, lokale ondernemers en door leegstaande winkelpanden tegen te gaan. Bezoekers die voor de natuur naar Rheden komen, willen we verbinden met de dorpen, zodat de lokale middenstand kan profiteren en een divers en duurzaam winkelaanbod in de dorpen weer mogelijk wordt.

- Rheden kiest voor een sterke lokale economie, met bestaanszekerheid als basis. We willen minder druk op de natuur en juist meer mensen die in onze dorpen komen. Zo krijgen lokale ondernemers meer klanten, en voorkomen we leegstaande winkels en het verdwijnen van voorzieningen.
- Rheden ondersteunt zzp'ers, start-ups en organisaties die groen, duurzaam, circulair en diervriendelijk werken. Bijvoorbeeld bij het vinden van kantoorruimte in bedrijfsverzamel panden. Zo mogelijk worden bestaande oude panden omgebouwd voor dit doel.
- We putten de Aarde uit, dus het is hoog tijd voor actie. Rheden geeft het goede voorbeeld door 100% circulair in te kopen en alle grondstoffen te hergebruiken.
- De gemeentelijke voorzieningen voor mensen met een laag inkomen breiden we uit. Hierbij hoort ook financiële hulp via de Gelre pas voor mensen met een laag inkomen die huisdieren hebben.
- Rheden stopt met reclame in de openbare ruimte met uitzondering van overheids campagnes, cultuur en goede doelen.

5

WONEN IS EEN BASISRECHT

Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen. Toch zitten steeds meer inwoners van Rheden klem door de wooncrisis: starters vinden geen plek, ouderen wonen noodgedwongen te groot, en betaalbare woningen zijn schaars.

In Rheden kunnen we het woningtekort niet simpelweg oplossen door overal bij te bouwen. Onze dorpen liggen tussen kwetsbare Natura 2000-gebieden, waardoor uitbreiden nauwelijks kan zonder de natuur te schaden. De Partij voor de Dieren kiest daarom voor oplossingen binnen de bestaande ruimte: woningen eerlijk verdelen, leegstand aanpakken, passend bouwen voor wie het nodig heeft en doorstroming stimuleren.

Wij willen woningen die betaalbaar zijn en voor iedereen: starters, senioren, alleenwonenden of mensen in alternatieve woonvormen. De woningen die we bouwen zijn klimaatneutraal, circulair en natuurinclusief. Zo zorgen we dat Rheden leefbaar blijft, nu én in de toekomst.

- Bij nieuwbouw let de gemeente op een goede mix van woningen voor mensen met verschillende leeftijden, inkomens en leefstijlen. Specifiek in Park Nieuw Velp en de Kanaalzone in Dieren zorgen we dat nieuwe buurten geen ‘eilandjes’ worden, maar levendige wijken.
- De Harmonie in Laag-Soeren is al verdwenen, tot grote teleurstelling van veel bewoners. Daarom beschermen we dit soort gebouwen beter: Beeldbepalende gebouwen, bomen, lanen en wijken worden niet gesloopt. Eerst renoveren, dan pas nieuw bouwen.
- We gebruiken een woonladder: eerst leegstaande panden vullen en bestaande huizen beter benutten, daarna extra woningen bouwen binnen de dorpen. Bouwen aan de randen is de laatste optie en niet in het groen.
- Natuurinclusieve en ecologische bouw wordt de standaard. Deze gebouwen zijn aangepast aan de lokale dieren en het groen, gaan langer mee en zijn voor meerdere functies geschikt.
- De gemeente adviseert inwoners voor een natuurlijke en diervriendelijke inrichting van hun tuin. Vooral in versteende wijken zoals Velp-Zuid en Stenfert in Dieren. Tuinen van sociale huurwoningen worden niet meer kaal opgeleverd.

6

INCLUSIEF, RECHTVAARDIG EN SOLIDAIR

Iedereen doet ertoe

De Partij voor de Dieren wil een samenleving waarin iedereen zich welkom en thuis voelt. Te veel mensen hebben het gevoel dat ze er niet bij horen. Vaak wordt de schuld van problemen bij een ander gelegd. Groepen mensen die het vaak toch al lastig hebben; bijvoorbeeld mensen met een beperking, vluchtelingen, LHBTIQA+-personen of inwoners met een laag inkomen. Dat accepteren wij niet.

Racisme en discriminatie, zichtbaar of onzichtbaar, horen niet thuis in Rheden. Wij staan voor een inclusieve gemeente waar iedere inwoner gelijk is, onafhankelijk van leeftijd, gender, afkomst, seksuele oriëntatie, beperking, neurodivergentie, gezondheid of financiële situatie. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn, zich veilig voelen en volwaardig mee kunnen doen.

- Rheden bestrijdt alle vormen van racisme en discriminatie, zoals antisemitisme, moslim-, homo- en transgenderhaat.
- De vernieling van het regenboogpad in Velp laat zien dat het nodig is: Rheden laat vaker en beter zien dat het een regenbooggemeente is. Er wordt op meerdere plekken en momenten zichtbaarheid gegeven aan LHBTIQA+'ers.
- Iedereen in Rheden verdient een veilige plek om te wonen, ongeacht verblijfsstatus of papieren. De gemeente blijft haar eerlijke aandeel nemen in de opvang van vluchtelingen.
- Iedereen moet gebruik kunnen maken van de openbare ruimte. Daarom maken we straten, pleinen en gebouwen zo toegankelijk mogelijk voor iedereen. We vragen bewoners om planten en struiken kort te houden, zodat de stoep vrij blijft.
- De gemeente Rheden telt tien dorpshuizen verspreid over alle zeven dorpen. We zorgen ervoor dat die dorpshuizen toegankelijk blijven voor iedereen.

7

SCHOON VERKEER

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan schoner, rustiger en gezonder worden als we verstandig omgaan met verkeer. De auto blijft voor veel mensen belangrijk, maar in onze dorpen willen we dat kinderen veilig kunnen fietsen en dat de lucht schoon is. Daarom werken we toe naar rechtvaardige straten: woonstraten waar de snelheid omlaag gaat en voetgangers en fietsers meer ruimte krijgen. Op plekken waar dat kan, maken we stap voor stap meer ruimte voor bomen, groen en veilige speelplekken.

Zo verbeteren we de leefomgeving voor mens én dier, zonder dat mensen onnodig worden buitengesloten.

Rheden kiest voor meer schoon en betrouwbaar openbaar vervoer, als echt alternatief voor de auto. Voor inwoners die afhankelijk zijn van het ov en een laag inkomen hebben, willen we dit (bijna) gratis maken, zodat iedereen zich op een betaalbare en duurzame manier kan verplaatsen.

- Er komen veel meer leefstraten en fietsstraten waar voetgangers en fietsers voorrang hebben. Zo wordt spelen op straat en samenkomen met burens veiliger en aangenamer.
- Op sommige plekken, zoals op en rond de Posbank, wordt het zo druk dat zelfs fietsers en voetgangers niet meer op een veilige manier de ruimte kunnen delen. In die gevallen krijgt de voetganger voorrang.
- De Posbank gaat het hele jaar dicht voor auto's en ander gemotoriseerd verkeer. Het gebied blijft wel bereikbaar. We zorgen voor extra deelfietsen en een elektrische pendelbus. Zo houden we de natuur bereikbaar.
- Het openbaar vervoer blijft veilig, betaalbaar en goed bereikbaar voor iedereen. Stations, haltes en bussen zijn ook geschikt voor mensen die slecht ter been zijn. We geven de liften op station Dieren extra aandacht.
- De veiligheid voor fietsers op de Kanaalweg, tussen Spankeren en Laag-Soeren, wordt verbeterd.

8

GEZOND EN VEILIG IN RHEDEN

Gezondheid, zorg en veiligheid

Iedereen wil een gezond leven. Dat begint met een leefomgeving met schone lucht, weinig gif, genoeg groen en veilige straten om te lopen, fietsen en buiten te spelen.

De Partij voor de Dieren kiest voor preventie: voorkomen is beter dan genezen, zowel bij ziekten als bij criminaliteit. Gezonde, biologische plantaardige voeding moet betaalbaar en toegankelijk zijn. Meer groen verlaagt stress en zorgt voor schone lucht. Zorg moet beschikbaar zijn voor iedereen, zonder lange wachtlijsten en passend bij ieders situatie. Gezondheid gaat ook over mentaal welzijn, het voorkomen van stress en eenzaamheid.

Een sociale, veilige en ontspannen samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn is belangrijk. Gemeente Rheden pakt seksueel overschrijdend gedrag en femicide hard aan. Net als andere vormen van geweld. En ook dieren verdienen bescherming. In Rheden heeft dierenmishandeling geen plek. Zo zorgen we voor een gemeente waar mens en dier veilig zijn en waarin we goed op elkaar letten.

- Schone lucht is van levensbelang. Wij ontmoedigen of weren daarom op meer plekken gemotoriseerd verkeer, zoals op de Posbank. Daarnaast leggen wij houtstook volledig aan banden.
- Rheden werkt uitbreiding van vliegverkeer tegen en verzet zich tegen toenemend vliegverkeer boven de gemeente, waaronder van defensie.
- Er komen geen fastfoodketens in de gemeente Rheden, zoals een McDonalds aan de Arnhemsestraatweg.
- De overbelasting van de jeugdzorg pakken we adequaat aan. We beperken de wachtlijsten en lossen knelpunten in de ggz op.
- De gemeente gaat inzetten op preventieve zorg & welzijn, zoals het voorkomen van eenzaamheid en geestelijke problemen. En ondersteunt hierbij de inloophuizen in Dieren en Velp.

9

EEN LEVEN LANG LEREN

Onderwijs en cultuur

Goed onderwijs is de basis van een vrije en eerlijke samenleving. Het leert kinderen kritisch denken en bewust omgaan met elkaar, dieren en de natuur. Maar niet ieder kind in de gemeente Rheden krijgt nu dezelfde kansen. De Partij voor de Dieren wil daarom meer geld naar onderwijs. Scholen krijgen groene, duurzame gebouwen en schoolpleinen. Onderwijs moet niet alleen gaan om cijfers, maar ook om sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling.

Iedereen die dat wil, moet een leven lang kunnen leren. Ook kunst en cultuur horen daarbij. Ze maken ons creatief, kritisch en geven nieuwe ideeën. Kunst kan ontroeren, laten nadenken en zorgen voor verandering. Daarom steunen we een sterke lokale cultuursector, met eerlijke beloning voor makers, ruimte voor amateurs en vrijwilligers om zich te ontwikkelen en een toegankelijk en divers aanbod voor alle inwoners van Rheden.

- De gemeente geeft kwetsbare kinderopvangcentra & scholen extra ondersteuning, zet meer maatschappelijk werkers in en biedt kinderen extra activiteiten na schooltijd.
- We behouden de bibliotheken in Velp, Rheden en Dieren. Bibliotheken spelen een belangrijke rol in het vergroten van leesplezier en brengen inwoners samen door het organiseren van activiteiten.
- De gemeente investeert in sport-, zwem-, cultuur-, techniek-, muziek-, natuur- en duurzaamheidslessen op scholen.
- De gemeente werkt actief aan een samenleving waarin taboes rondom psychische klachten en eenzaamheid doorbroken worden en waarin het praten erover wordt gestimuleerd.
- Wij investeren in cultuur, zoals de concerten bij Kasteel Middachten en RhederArt in Spankeren. We steunen ook cultuur in de wijken, zoals Muziek aan Huis in Velp, de culturele activiteiten bij Het Sprengenhuis en het Open Podium bij De Huisdieren in Dieren.

10

SAMEN, EERLIJK EN OPEN

Democratie, bestuur, digitalisering en privacy

De lokale overheid moet betrouwbaar zijn. Rheden is geen bedrijf en de inwoners zijn geen klanten. Inwoners van de gemeente Rheden moeten kunnen meedenken en meebeslissen over hun dorp, wijk of leefomgeving. De gemeente nodigt inwoners actief uit om mee te denken, ook de inwoners die nu vaak niet gehoord worden, en laat duidelijk zien wat er met hun inbreng gebeurt. Privacy en zeggenschap over eigen gegevens worden goed beschermd.

Samenleven betekent ook oog hebben voor de wereld om ons heen. Oorlog en conflicten ver weg hebben invloed hier. Soms leidt dat tot spanningen tussen inwoners. De gemeente moet dit voorkomen en heeft de plicht om tegen onrecht op te staan. Iedereen moet zijn stem kunnen laten horen. De Partij voor de Dieren staat voor het demonstratierecht. Vreedzame demonstraties worden in Rheden ruim ondersteund.

- Inwoners worden eerder en actiever betrokken bij belangrijke beslissingen, zoals de fusie met buurgemeente Brummen.
- Rheden faciliteert de plannen van inwoners om hun wijk leefbaar te maken voor mens en dier door bijvoorbeeld een buurtbegroting of buurtbudgetten.
- Bij raadsvoorstellen en beleidskaders wordt standaard vermeld welke lobbyisten en belangenbehartigers bij de voorstellen zijn betrokken.
- Communicatie vanuit de gemeente wordt begrijpelijker, toegankelijker en sneller.
- Vanaf 2026 krijgen gemeenten minder geld van het Rijk. Toch blijft Rheden zorgen voor mens, dier en natuur, met de Gelrepas, steun aan verenigingen, betere jeugdzorg en meer biodiversiteit.

**SAMEN ZORGEN WE VOOR
EEN ANDER POLITIEK KLIMAAT.
STEM 18 MAART**

**PARTIJ
VOOR DE
DIEREN**

RHEDEN

NATUURLIJK